UDRUŽENJE MULTIPLE SKLEROZE CRNE GORE

MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA

KONVENCIJA O PRAVIMA
OSOBA SA INVALIDITETOM
SA OPCIONIM PROTOKOLOM

PODGORICA

VLADA CRNE GORE

MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA

Štampanje publikacije finansira Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Crne Gore, shodno projektu Udruženja multiple skleroze Crne Gore, *Ženska ljudska prava za žene sa invaliditetom* za koji su dodijeljena sredstva po osnovu Odluke o raspodjeli sredstava za finansiranje projekata/programa nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za 2018.godinu, br.01-006-1/18-198 od 21.11.2018.godine.

KONVENCIJA O PRAVIMA
OSOBA SA INVALIDITETOM
SA OPCIONIM PROTOKOLOM

PODGORICA

KONVENCIJA O PRAVIMA OSOBA SA INVALIDITETOM
SA OPCIONIM PROTOKOLOM

Izdavač
Udruženje multiple skleroze Crne Gore

Za izdavača
Andrijana Nikolić

Prelom i dizajn
Zlatko Ljumić

Štampa
GOLBI PRINT

Tiraž
400

Podgorica, 2019.

Zvaničan prevod
(Iz Zakona o ratifikaciji Konvencije “Sl.list CG”
br.02/09 od 27. 07. 2009.godine)

PREDGOVOR

Na osnovu člana 82 stav 1 tač. 2 i 17 i člana 91 stav 1 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 24. saziva, na trećoj sjednici prvog redovnog zasijedanja u 2009. godini, dana 15. jula 2009. godine, donijela je Zakon o ratifikaciji Konvencije UN o pravima lica sa invaliditetom sa Opcionim protokolom.

Konvencija je symbol zaštite od diskriminacije svih osoba sa invaliditetom, te ne čudi činjenica da je i sam rad na Konvenciji trajao od 2002.do 13.decembra 2006. Kada ju je Generalna skupština UN usvojila. Konvencija je stupila na snagu 3.maja 2008.godine.

Ratifikovanjem Konvencije UN o pravima lica sa invaliditetom, Crna Gora se tog 15.jula 2009.godine se obavezala da uskladi svoje zakonodavstvo sa Konvencijom i izričito zabrani sve oblike diskriminacije osoba sa invaliditetom. Uzevši u obzir sve specifičnosti projekta koji je podržan od strane Ministarstva za ljudska i manjinska prava, štampamo Konvenciju UN, kako bismo osobama sa invaliditetom, posebno ženama ukazali na njihova prava, ali i na aktivniju ulogu države i lokalne zajednice na podizanju svijesti javnosti o pravima osoba sa invaliditetom.

(“Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori”,
br. 002/09 od 27.07.2009)

KONVENCIJA
O PRAVIMA LICA SA INVALIDITETOM

PREAMBULA

Države potpisnice Konvencije:

(a) Podsjećajući se načela proklamovanih Poveljom Ujedinjenih nacija, koja priznaju urođeno dostojanstvo i jednaka i neotuđiva prava svih članova ljudske zajednice kao osnovu slobode, pravde i mira u svijetu,

(b) Priznajući da su Ujedinjene nacije Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima i međunarodnim paktovima o pravima čoveka proklamovale i potvrdile da svako ima pravo na uživanje prava i sloboda proklamovanih pomenutim aktima, bez ikakve razlike,

(c) Ponovo potvrđujući univerzalnost, nedjeljivost, međuzavisnost i međupovezanost svih ljudskih prava i osnovnih sloboda i potrebu da se licima sa invaliditetom garantuje puno uživanje pomenutih prava, bez ikakve razlike,

(d) Podsjećajući se Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, Međunarodne konvencije o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije, Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, Konvencije protiv torture i drugih svirepih, nehumanih ili ponižavajućih postupaka ili kazni, Konvencije o pravima djeteta i Međunarodne konvencije o zaštiti prava radnika migranata i članova njihovih porodica,

(e) Priznajući da je fenomen invalidnosti koncept koji se razvija a da sama invalidnost proističe iz interakcije lica sa oštećenjima sa okolinskim barijerama i barijerama koje se odražavaju u stavovima zajednice a otežavaju puno i efektivno učešće lica sa invaliditetom u društvu na osnovu jednakosti sa ostalim članovima tog društva,

(f) Priznajući važnost načela i smjernica za sprovođenje politike sadržanih u Svjetskom programu akcije za lica sa invaliditetom i Standardnim pravilima za izjednačavanje mogućnosti koje se pružaju licima sa invaliditetom za promovisanje, formulisanje i vrednovanje politike, planova, programa i mjera koji se na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom planu sprovode kako bi se dalje izjednačile mogućnosti za lica sa invaliditetom,

(g) Naglašavajući značaj punog uključivanja invalidske problematike u sve glavne i relevantne strategije održivog razvoja,

(h) Priznajući takođe da je diskriminacija protiv bilo kojeg lica po osnovu invalidnosti kršenje urođenog dostojanstva ljudskog bića,

(i) Priznajući dalje raznovrsnost lica sa invaliditetom,

(j) Priznajući potrebu za promovisanjem i zaštitom ljudskih prava svih lica sa invaliditetom, uključujući one kojima je potreban veći stepen podrške,

(k) Zabrinute što, uprkos različitim pomenutim instrumentima i mjerama, lica sa invaliditetom nastavljaju da se suočavaju sa barijerama za njihovo učešće u društvu na osnovama ravnopravnosti, kao i sa kršenjima svojih ljudskih prava širom sveta,

(l) Naglašavajući značaj međunarodne saradnje za unapređivanje uslova života lica sa invaliditetom u svim zemljama, naročito u zemljama u razvoju,

(lj) Naglašavajući već postojeće i potencijalne vrijedne doprinose koje su lica sa invaliditetom dale opštem blagostanju i raznovrsnosti društava u kojima one žive, kao i to da će promovisanje punog uživanja ljudskih prava i osnovnih sloboda od strane lica sa invaliditetom i njihovog punog učešća dovesti do njihovog povećanog osjećanja pripadnosti, te značajnog napretka u ljudskom, ekonomskom i društvenom razvitku i uklanjanju siromaštva,

(m) Priznajući značaj lične autonomije i samostalnosti za lica sa invaliditetom, uključujući slobodu tih lica da same vrše izbor o sopstvenom životu,

(n) Smatrajući da lica sa invaliditetom treba da uživaju mogućnost da budu aktivno uključene u procese donošenja odluka o politici i programima, uključujući one koji se neposredno tiču samih lica sa invaliditetom,

(nj) Zabrinute zbog teškog stanja sa kojim se suočavaju lica sa invaliditetom koje su izložene višestrukim ili pogoršanim oblicima diskriminacije po osnovu rase, boje kože, pola, jezika, vjere, političkih ili drugih opredjeljenja, nacionalnog, etničkog, domorodačkog ili socijalnog porekla, imovine, rođenja, godina starosti ili drugog statusa,

(n) Priznajući da su djevojčice, djevojke i žene sa invaliditetom često izložene većem riziku od nasilja, povreda, zlostavljanja, zapostavljanja, zloupotreba i eksploatacije, kako u svojim domovima, tako i izvan njih,

(o) Priznajući da djeca sa invaliditetom treba da u potpunosti uživaju sva ljudska prava i osnovne slobode na osnovu jednakosti sa drugom djecom, i sjećajući se obaveza koje su države potpisnice Konvencije o pravima djeteta u tom smislu preduzele,

(r) Nagašavajući potrebu da se rodna i polna perspektiva unese u sve napore za promovisanje punog uživanja ljudskih prava i osnovnih sloboda lica sa invaliditetom,

(s) Upozoravajući na činjenicu da nesrazmjerno veliki broj lica sa invaliditetom živi u uslovima siromaštva i imajući u tom smislu na umu potrebu za hitnim bavljenjem negativnim uticajem siromaštva na položaj lica sa invaliditetom,

(š) Imajući na umu da su uslovi mira i bezbjednosti, zasnovani na punom poštovanju ciljeva i načela sadržanih u Povelji UN i poštovanje primjenjljivih dokumenata o ljudskim pravima od nezamjenljive važnosti za punu zaštitu lica sa invaliditetom, naročito tokom oružanih sukoba i strane okupacije,

(t) Priznajući važnost pristupa fizičkom, ekonomskom, socijalnom i kulturnom okruženju, zdravstvenoj zaštiti i obrazovanju, informacijama i komunikacijama u omogućavanju osobama sa invaliditetom da u potpunosti uživaju u ljudskim pravima i osnovnim slobodama,

(u) Uzimajući u obzir da je pojedinac, imajući obaveze prema drugima i zajednici u kojoj živi, dužan da ulaže napore na promovisanju i poštovanju prava zacrtanih međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima,

(v) Uvjerene da je porodica prirodna i suštinska jedinica društva, te da kao takva treba da uživa zaštitu društva i države a da lica sa invaliditetom i članovi njihovih porodica treba da prime potrebnu zaštitu i pomoć koja će porodici omogućiti da doprinese punom i ravnopravnom uživanju prava od strane lica sa invaliditetom,

(z) Uverene da će sveobuhvatna i integrativna međunarodna konvencija za promovisanje i zaštitu prava i dostojanstva lica sa invaliditetom predstavljati značajan doprinos naporima za umanjivanje značajnih socijalnih nepogodnosti kojima su lica sa invaliditetom izložene i da će promovisati njihovo učešće u građanskim, političkim, ekonomskim, socijalnim i kulturnim sferama života uz jednake mogućnosti, kako u razvijenim, tako i u zemljama u razvoju, Saglasne su o sljedećem:

Član 1
Svrha Konvencije

Svrha ove Konvencije jeste da promoviše, štiti i osigura puno i ravnopravno uživanje svih ljudskih prava i osnovnih sloboda od strane svih lica sa invaliditetom i da promoviše poštovanje njihovog urođenog dostojanstva.

Lica sa invaliditetom obuhvataju lica koje imaju dugoročna fizička, mentalna, intelektualna ili senzorna oštećenja koja u sadejstvu sa različitim barijerama mogu otežati puno i efektivno učešće ovih lica u društvu na osnovu jednakosti sa drugima.

Član 2

Definicije za potrebe ove Konvencije

"Komunikacija" obuhvata jezike, prikazivanje tekstova, Brajevo pismo, taktilnu komunikaciju, formate sa velikim slovima, pristupačne multimedije, kao i pisane, audio snimke, jednostavan jezik, ljudske čitače i augmentativne i alternativne oblike, sredstva i formate komunikacija, uključujući pristupačne informacione i komunikacione tehnologije;

"Jezik" obuhvata govorne i znakovne jezike i druge oblike neizgovorenih jezika;

"Diskriminacija po osnovu invalidnosti" znači svako pravljenje razlike, isključivanje ili ograničavanje po osnovu invalidnosti čiji cilj ili posljedica jeste ograničavanje ili poništavanje priznanja, uživanja ili spovođenja svih ljudskih prava i osnovnih sloboda u oblastima politike, ekonomije, socijalnih, kulturnih, građanskih prava i bilo kojoj drugoj oblasti. Diskriminacija uključuje sve oblike diskriminacije, uključujući uskraćivanje razumnih adaptacija;

"Razumne adaptacije" jesu neophodne i odgovarajuće modifikacije i prilagođavanja koje ne predstavljaju nesrazmjeran ili neprimjeren teret, a potrebne su u konkretnim slučajevima kako bi se licima sa invaliditetom garantovalo uživanje ili ostvarivanje svih ljudskih prava i osnovnih sloboda na jednakim osnovama;

"Univerzalni dizajn" predstavlja dizajniranje proizvoda, okruženja, programa i usluga tako da sva lica mogu u najvećoj mogućoj mjeri da ih koriste bez potrebe za dodatnim adaptacijama ili specijalnim dizajnom. "Univerzalni dizajn" ne isključuje postojanje asistivnih sredstava i pomagala za određene kategorije lica sa invaliditetom kada su im takva sredstva potrebna.

Član 3

Opšta načela Osnovna načela ove Konvencije biće:

(a) Poštovanje urođenog dostojanstva, individualne autonomije lica sa invaliditetom, uključujući njihovo pravo da donose odluke o sopstvenim životima i samostalnosti tih lica;

(b) Nediskriminacija;

(c) Puno i efektivno učešće i uključenost u sve sfere društvenog života;

(d) Poštovanje različitosti i prihvatanje lica sa invaliditetom kao dijela ljudske vrste i raznovrsnosti ljudskog roda;

(e) Jednakost mogućnosti;

(f) Pristupačnost;

(g) Jednakost muškaraca i žena;

(h) Poštovanje razvijajućih kapaciteta djece sa invaliditetom i poštovanje prava te djece da očuvaju sopstveni identitet.

Član 4

Opšte obaveze

1. Države potpisnice obavezuju se da će osigur
2. ati i promovisati puno ostvarivanje svih ljudskih prava i osnovnih sloboda za sva lica sa invaliditetom bez ikakve diskriminacije po osnovu invalidnosti. Da bi to ostvarile, države potpisnice obavezuju se da će:

   (a) Usvojiti sve odgovarajuće zakonodavne, administrativne i druge mjere kako bi sprovele prava priznata ovom Konvencijom;

   (b) Preduzeti sve odgovarajuće mjere, uključujući zakonodavne, radi izmjene ili poništavanja svih zakona, podzakonskih akata, običaja i prakse koji predstavljaju diskriminaciju lica sa invaliditetom;

   (c) Uzeti u obzir pitanja zaštite i promovisanje ljudskih prava lica sa invaliditetom prilikom formulisanja i primjene svake politike i svih programa;

   (d) Uzdržati se od preduzimanja bilo kog akta ili prakse koja nije u skladu sa ovom Konvencijom i osigurati da se javne vlasti i ustanove ponašaju u skladu sa Konvencijom;

   (e) Preduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi uklonili diskriminaciju po osnovu invalidnosti koju vrši bilo koje lice, bilo koja organizacija ili privatni preduzetnik;

   (f) Vršiti i promovisati istraživanje i razvoj dobara, usluga, opreme i objekata dizajniranih u skladu sa načelima univerzalnog dizajna, definisanog u članu 2 ove Konvencije, koje iziskuju najmanji mogući stepen adaptacije kako bi zadovoljile posebne potrebe osoba sa invaliditetom uz najnižu moguću cijenu i promovisati primjenu univerzalnog dizajna u izradi standarda i smjernica;

   (g) Vršiti i promovisati istraživanje i razvoj, promovisati dostupnost i upotrebu novih tehnologija, uključujući informacione i komunikacione tehnologije, pomagala za kretanje, sredstva, asistivnu tehnologiju pogodnu za lica sa invaliditetom, dajući prednost tehnologijama izrađenim po pristupačnim cijenama;

   (h) Pružati pristupačne informacije licima sa invaliditetom o pomagalima za kretanje, sredstvima i asistivnoj tehnologiji, uključujući nove tehnologije, kao i drugim oblicima asistencije, službama podrške i pogodnostima;

   (i) Promovisati trening i obuku stručnjaka i osoblja koje radi sa licima sa invaliditetom u oblasti prava priznatih ovom Konvencijom kako bi bolje pružale asistenciju i usluge garantovane i proistekle iz pomenutih prava.

3. U odnosu na ekonomska, socijalna i kulturna prava države potpisnice će preduzeti takve mjere uz maksimalnu upotrebu resursa kojima raspolažu i po potrebi u sklopu međunarodne saradnje, sa ciljem da progresivno postignu puno ostvarivanje ovih prava, bez zadiranja u obaveze proistekle iz ove Konvencije koje su neposredno primjenljive shodno odredbama međunarodnog javnog prava.
4. Prilikom razvoja i sprovođenja politike i zakonodavstva usmjerenih na primjenu ove Konvencije, kao i drugim procesima donošenja odluka o pitanjima koja se neposredno tiču lica sa invaliditetom, države potpisnice će to činiti uz bliske konsultacije i aktivno učešće lica sa invaliditetom, uključujući djecu sa invaliditetom, kroz organizacije koje ih predstavljaju i zastupaju.
5. Ništa u ovoj Konvenciji neće ugroziti povoljnije odredbe iz zakona ili međunarodnopravnih propisa na snazi u nekoj od država potpisnica koje se odnose na ostvarivanje prava lica sa invaliditetom. Neće biti ograničavanja ili ukidanja bilo kog osnovnog ljudskog prava koje je priznato ili postoji u nekoj od država potpisnica ove Konvencije na osnovu drugih konvencija, zakona, propisa ili običaja pod izgovorom da ova Konvencija ne priznaje ta prava, ili da ih priznaje u užem obimu.
6. Odredbe ove Konvencije odnosiće se na sve djelove federalnih država bez ikakvih ograničenja ili izuzetaka.

Član 5
Ravnopravnost i nediskriminacija

Države potpisnice priznaju da su sva lica jednake pred zakonom i imaju pravo na jednaku zaštitu pred zakonom i uživanje jednakih blagodeti zakona, bez ikakvih diskriminacija.

1. Države potpisnice zabranjuju bilo kakvu diskriminaciju po osnovu invalidnosti i garantuju svim licima sa invaliditetom jednaku i efektivnu pravnu zaštitu od diskriminacije po bilo kom osnovu.
2. Da bi promovisali ravnopravnost i ukinuli diskriminaciju, države potpisnice će preduzeti sve odgovarajuće korake kako bi osigurali pružanje razumnih adaptacija.
3. Posebne mjere neophodne za postizanje i ubrzavanje de fakto jednakosti lica sa invaliditetom neće se smatrati diskriminacijom po osnovu invalidnosti shodno odredbama ove Konvencije.

Član 6
Žene sa invaliditetom

1. Države potpisnice priznaju da su žene i devojčice sa invaliditetom izložene višestrukoj diskriminaciji i u tom smislu preduzeće mjere radi osiguravanja punog i ravnopravnog uživanja svih ljudskih prava i osnovnih sloboda od strane žena i devojčica sa invaliditetom.
2. Države potpisnice preduzeće sve odgovarajuće mjere kako bi osigurale pun razvoj, napredak i osnaživanje žena, radi garantovanja vršenja i uživanja njihovih ljudskih prava i osnovnih sloboda iz ove Konvencije.

Član 7
Djeca sa invaliditetom

1. Države potpisnice preduzeće sve potrebne mjere kako bi osigurale da djeca sa invaliditetom uživaju sva ljudska prava i osnovne slobode na osnovu jednakosti sa drugom djecom.
2. U svim akcijama koje se odnose na djecu sa invaliditetom prvenstvena pažnja biće posvećena najboljem interesu djeteta.
3. Države potpisnice osiguraće da djeca sa invaliditetom imaju pravo da slobodno izraze svoje stavove o svakom pitanju koje ih se tiče na osnovu jednakosti sa drugom djecom, uzimajući u obzir njihove godine i zrelost, a u ostvarivanju tog prava biće im pružena asistencija u skladu sa njihovim uzrastom i invalidnošću.

Član 8
Podizanje nivoa svijesti o pitanjima invalidnosti

1. Države potpisnice obavezuju se da odmah preduzmu efektivne i odgovarajuće mjere radi:
   (a) Podizanja nivoa svijesti o licima sa invaliditetom u cijelom društvu, uključujući na nivou njihovih porodica, i promovisanja poštovanja prava i dostojanstva ovih lica;
   (b) Borbe protiv stereotipova, predrasuda o licima sa invaliditetom i štetnih postupaka vezanih za ova lica u svim oblastima života, uključujući one zasnovane na polu i uzrastu; (c) Podizanja nivoa svijesti o doprinosima i sposobnostima lica sa invaliditetom.

2. Ove mjere, između ostalog, uključuju:
   (a) Pokretanje i održavanje efektivnih kampanja za podizanje nivoa svijesti javnosti usmjerenih na:
   (i) Podsticanje prihvatanje prava lica sa invaliditetom;
   (ii) Promovisanje pozitivnog gledanja na lica sa invaliditetom i većeg stepena društvene svijesti o ovim licima;
   (iii) Promovisanje veština, vrednosti, sposobnosti i doprinosa lica sa invaliditetom na radnom mjestu i tržištu rada;
   (b) Podizanje nivoa svijesti kako bi se izgradio odnos poštovanja prema pravima lica sa invaliditetom, uključujući rad sa djecom, počev od najranijeg uzrasta pa kroz sve nivoe obrazovnog sistema;
   (c) Podsticanje organa medija da prezentuju sliku o licima sa invaliditetom koja bi bila u skladu sa ciljevima ove Konvencije;
   (d) Promovisanje programa treninga za podizanje nivoa svijesti o licima sa invaliditetom i njihovim pravima.

Član 9
Pristupačnost

1. Da bi licima sa invaliditetom omogućile da samostalno žive i u potpunosti učestvuju u svim aspektima života, države potpisnice preduzeće odgovarajuće mjere da licima sa invaliditetom, na osnovu jednakosti sa drugima, osiguraju pristup izgrađenom okruženju, prevozu, informacijama i komunikacijama, uključujući informacione i komunikacione tehnologije i sisteme, kao i drugim uslugama i objektima namijenjenim javnosti, kako u urbanim tako i u ruralnim sredinama. Ove mjere, koje će uključivati identifikaciju i uklanjanje prepreka i barijera pristupačnosti, između ostalog će se primjenjivati na:
   (a) Zgrade, puteve, prevoz i druge unutrašnje i spoljne objekte i postrojenja, uključujući škole, stambene objekte, medicinska zdanja i radna mjesta;
   (b) Informacije, komunikacije i druge usluge, uključujući elektronske usluge i službe i servise za slučaj vanrednih situacija.

2. Države potpisnice će takođe preduzeti odgovarajuće mjere kako bi:
   (a) Razvile, podsticale i nadzirale primjenu minimalnih standarda i smjernica za pristupačnost zgrada i usluga otvorenih za javnost, ili namijenjenih javnosti;
   (b) Osigurale da privatna lica i preduzetnici koji pružaju usluge i drže objekte otvorene za javnost, ili namijenjene javnosti, uzmu u obzir sve aspekte pristupačnosti za lica sa invaliditetom;

(c) Pružile trening i obuku o pitanjima pristupačnosti relevantnim za lica sa invaliditetom svim relevantnim subjektima i akterima;
(d) Obezbijedile natpise na Brajevom pismu i u lako čitljivom formatu u zgradama i drugim objektima otvorenim za javnost, ili namijenjenim javnosti;
(e) Obezbijedile druge oblike žive asistencije i posrednika, uključujući vodiče, čitače i prevodioce na gestovni jezik kako bi olakšali pristup zgradama i drugim objektima otvorenim za javnost;
(f) Promovisale druge odgovarajuće oblike asistencije i podrške licima sa invaliditetom kako bi im osigurale pristup informacijama;
(g) Promovisale pristup za lica sa invaliditetom novim komunikacijskim tehnologijama i sistemima, uključujući internet;
(h) Promovisale dizajniranje, razvoj, proizvodnju i distribuciju pristupačnih informacionih i komunikacionih tehnologija i sistema u ranoj fazi kako bi te tehnologije i sistemi postali pristupačni po najnižoj cijeni.

Član 10
Pravo na život

Države potpisnice ponovo potvrđuju da svako ljudsko biće ima urođeno pravo na život i preduzeće sve potrebne mjere kako bi osigurale da lica sa invaliditetom uživaju ovo pravo na jednakim osnovama sa drugima.

Član 11
Situacije rizika i vanredne humanitarne krizne situacije

Države potpisnice preduzeće, u skladu sa obavezama proisteklim iz međunarodnog prava, uključujući odredbe međunarodnog humanitarnog prava i odredbe o ljudskim pravima, sve potrebne mjere da bi osigurale zaštitu i bezbjednost lica sa invaliditetom u situacijama rizika, uključujući oružane sukobe, vanredne humanitarne krizne situacije i prirodne katastrofe.

Član 12
Jednako priznanje lica pred zakonom

1. Države potpisnice potvrđuju ponovo da lica sa invaliditetom svuda imaju pravo na priznanje pravne sposobnosti.
2. Države potpisnice priznaju da lica sa invaliditetom uživaju poslovnu sposobnost na jednakim osnovama sa drugim licima u svim oblastima.
3. Države potpisnice preduzeće odgovarajuće mjere da lica sa invaliditetom omoguće pristup podršci koja im može biti potrebna za ostvarivanje njihove poslovne sposobnosti.
4. Države potpisnice osiguraće da sve mjere koje se odnose na uživanje poslovne sposobnosti predviđaju odgovarajuće i efektivne mehanizme zaštite koji će spriječiti zloupotrebe, u skladu sa odredbama međunarodnog javnog prava o ljudskim pravima. Ti mehanizmi zaštite osiguraće da mjere vezane za uživanje poslovne sposobnosti poštuju prava dotičnog lica sa invaliditetom, njihovu volju, želje dotičnog lica, isključe svaki sukob interesa i nedozvoljeno miješanje, budu proporcionalne okolnostima u kojoj se svako lice nalazi, da se odvijaju u najkraćem mogućem periodu i da podliježu redovnoj reviziji od strane nadležnog, nezavisnog i nepristrasnog organa ili sudskog tijela. Zaštitni mehanizmi treba da budu proporcionalni stepenu u kom mjere utiču na prava i interese lica sa invaliditetom.
5. Shodno odredbama ovog člana, države potpisnice preduzeće sve odgovarajuće i efektivne mjere kako bi osigurale jednako pravo lica sa invaliditetom da posjeduju i nasljeđuju imovinu, da kontrolišu svoje finansijske poslove i imaju pristup bankarskim zajmovima, hipotekama i drugim oblicima kredita pod jednakim uslovima, i osiguraće da lica sa invaliditetom ne budu arbitrarno lišene imovine.

Član 13
Pristup pravdi

1. Države potpisnice osiguraće licima sa invaliditetom efektivan pristup pravdi pod jednakim uslovima sa ostalima, uključujući kroz pružanje adaptacija u postupku primjerenih uzrastu lica, da bi olakšale njihove efektivne uloge kao direktnih ili indirektnih učesnika, uključujući i kao svjedoka, u pravnim postupcima, uključujući istražne postupke i druge preliminarne faze postupka.
2. Da bi pomogle osiguravanje efektivnog pristupa pravdi za lica sa invaliditetom, države potpisnice će promovisati trening i obuku lica koje rade na polju dijeljenja pravde, uključujući policijsko i zatvorsko osoblje.

Član 14
Sloboda i sigurnost osoba

1. Države potpisnice će osigurati da lica sa invaliditetom, na osnovu jednakosti sa drugima:
   (a) Uživaju pravo na slobodu i sigurnost ličnosti;
   (b) Ne bivaju nezakonito ili arbitrarno lišeni slobode, da svako lišavanje slobode bude u skladu sa zakonom a da postojanje invalidnost ni u kom slučaju ne služi kao osnov za lišavanje slobode.

2. Države potpisnice će osigurati da, ukoliko lica sa invaliditetom kroz bilo koju postupak budu lišene slobode, one, na osnovu jednakosti sa drugima, uživaju garancije u skladu sa međunarodnim pravom o ljudskim pravima i da se sa njima postupa u skladu sa ciljevima i načelima ove Konvencije, uključujući kroz pružanje razumnih adaptacija.

Član 15
Sloboda od torture ili surovog, nehumanog ili degradirajućeg postupanja ili kazne

1. Niko neće biti podvrgnut torturi, ili surovom, nehumanom ili degradirajućem postupanju ili kaznama. Naročito se ne mogu vršiti medicinski i naučni eksperimenati bez slobodnog pristanka lica koje treba da budu podvrgnute dotičnim eksperimentima.
2. Države potpisnice preduzeće sve efektivne zakonodavne, administrativne, pravosudne, ili druge mjere kako bi, na osnovu jednakosti sa drugima, spriječile da lica sa invaliditetom budu podvrgnute torturi, ili surovom, nehumanom ili degradirajućem postupanju ili kaznama.

Član 16
Sloboda od eksploatacije, nasilja i zlostavljanja

1. Države potpisnice preduzeće sve odgovarajuće zakonodavne, administrativne, socijalne, obrazovne i druge mjere kako bi zaštitile osobe sa invaliditetom od svih oblika eksploatacije, nasilja i zloupotreba, uključujući njihove rodno zasnovane aspekte i manifestacije, kako u njihovim domovima, tako i izvan njihovih domova.

2. Države potpisnice preduzeće takođe sve odgovarajuće mjere kako bi spriječile eksploataciju, nasilje i zlostavljanje obezbjeđujući licima sa invaliditetom, njihovim porodicama i licima koja se staraju za njih, između ostalog, odgovarajuće oblike asistencije i podrške koji će voditi računa o specifičnostima uzrasta i roda lica, uključujući pružanje informacija i edukacije o tome kako da izbjegnu, prepoznaju i prijave slučajeve eksploatacije, nasilja i zlostavljanja. Države potpisnice osiguraće da servisi zaštite vode računa o invalidnosti, rodu i uzrastu osoba.
3. Države potpisnice će osigurati da svi programi, objekti i ustanove za osobe sa invaliditetom budu efektivno nadzirani od strane nezavisnih vlasti kako bi spriječili slučajeve eksploatacije, nasilja i zlostavljanja.
4. Države potpisnice preduzeće sve odgovarajuće mjere kako bi promovisale fizički, kognitivni i psihološki oporavak, rehabilitaciju i socijalnu reintegraciju lica sa invaliditetom koje su bile žrtve eksploatacije, nasilja i zlostavljanja, uključujući pružanje zaštitnih usluga. Ovaj oporavak i reintegracija odvijaće se u okruženju koje podstiče zdravlje, blagostanje, samopoštovanje, dostojanstvo i autonomiju ličnosti i vodi računa o posebnim potrebama vezanim za uzrast i rod.
5. Države potpisnice će usvojiti efikasno zakonodavstvo i politiku, uključujući zakonodavstvo i politiku koji se posebno odnose na žene i djecu, kako bi osigurale identifikovanje, istragu i, kada je to primjereno, procesuiranje slučajeva eksploatacije, nasilja i zloupotreba protiv lica sa invaliditetom.

Član 17

Zaštita integriteta ličnosti

Svaka lica sa invaliditetom ima pravo na poštovanje njenog fizičkog ili mentalnog integriteta na osnovu jednakosti sa drugima.

Član 18

Sloboda kretanja i državljanstvo

1. Države potpisnice priznaće pravo lica sa invaliditetom na slobodu kretanja, slobodu izbora mjesta stanovanja i na državljanstvo na osnovu jednakosti sa drugima, uključujući kroz osiguravanje da lica sa invaliditetom:
   (a) Imaju pravo da steknu, da promijene državljanstvo i da ne mogu biti lišeni državljanstva arbitrarno ili na osnovu njihove invalidnosti;
   (b) Nijesu lišene, po osnovu invalidnosti, prava da steknu, posjeduju i koriste isprave o državljanstvu ili druge identifikacione isprave, ili da koriste druge relevantne

postupke, poput postupka za imigraciju, koji mogu biti potrebni kako bi ova lica lakše ostvarivale svoju slobodu kretanja;

(c) Imaju pravo da napuste bilo koju zemlju, uključujući i svoju sopstvenu;

(d) Nijesu lišene arbitrarno ili na osnovu svoje invalidnosti prava da uđu u svoju sopstvenu zemlju.

2. Djeca sa invaliditetom biće registrovana odmah po rođenju i od rođenja će uživati pravo na ime, pravo da steknu državljanstvo i u mjeri u kojoj je to moguće, pravo da ih njihovi roditelji poznaju i da se staraju o njima.

Član 19

Samostalni život i uključenost u lokalnu zajednicu

Države potpisnice ove Konvencije licima sa invaliditetom priznaju jednako pravo da žive u zajednici i uživaju pravo izbora jednako sa drugim osobama i preduzeće efektivne i odgovarajuće mjere kako bi olakšale licima sa invaliditetom da u potpunosti uživaju ovo pravo, omogućile njihovu punu uključenost u zajednicu i učešće u životu zajednice, uključujući preduzimanje mjera kako bi osigurale da:

(a) Lica sa invaliditetom imaju mogućnost da izaberu mjesto svog prebivanja, sa kim će i gdje će živeti, pod jednakim uslovima sa drugima i neće biti obavezne da žive pod određenim aranžmanima;

(b) Lica sa invaliditetom imaju pristup spektru službi podrške u svojim domovima, ustanovama za smještaj i lokalnoj zajednici, uključujući personalne asistente, neophodne radi podrške uključenosti i životu osoba sa invaliditetom u svojim lokalnim zajednicama i sprječavanja izolacije ili isključenosti iz zajednice;

(c) Usluge i objekte u lokalnoj zajednici koje su na raspolaganju opštoj populaciji treba da budu dostupne osobama sa invaliditetom pod jednakim uslovima i da budu u skladu sa potrebama lica sa invaliditetom.

Član 20

Lična pokretljivost

Države potpisnice ove Konvencije preduzeće efektivne mjere radi osiguravanja lične pokretljivosti za lica sa invaliditetom sa njihovom najvećom mogućom samostalnošću, uključujući:

(a) Olakšavanje lične pokretljivosti lica sa invaliditetom na način i u vrijeme kada one to odaberu i po pristupačnim cijenama,

(b) Olakšavanje pristupa licima sa invaliditetom kvalitetnim pomagalima za ostvarivanje pokretljivosti, asistivnim tehnologijama i oblicima žive asistencije i posrednicima, uključujući omogućavanje da oni budu dostupni po pristupačnim cijenama,

(c) Pružanje treninga i obuke u veštinama pokretljivosti lica sa invaliditetom i specijalistima koji rade sa tim osobama,

(d) Ohrabrivanje preduzeća koja proizvode pomagala za ostvarivanje pokretljivosti, asistivne tehnologije i sredstva da uzmu u obzir sve aspekte pokretljivosti lica sa invaliditetom.

Član 21

Sloboda mišljenja i izražavanja, pristup informacijama

Države potpisnice preduzeće sve odgovarajuće mjere kako bi osigurale da lica sa invaliditetom mogu da ostvare slobodu izražavanja i mišljenja, uključujući slobodu traženja, primanja i širenja informacija i ideja na osnovama jednakosti sa drugima kroz upotrebu svih oblika komunikacije definisanih u članu 2 ove Konvencije, po izboru lica sa invaliditetom, uključujući:

(a) Pružanje licima sa invaliditetom informacija namijenjenih opštoj javnosti na blagovremen način i bez dodatnih troškova po lica sa invaliditetom u pristupačnim formatima i tehnologijama primjerenim različitim vrstama invalidnosti;

(b) Prihvatanje i olakšavanje upotrebe gestovnog jezika, Brajevog pisma i augmentativne i alternativne komunikacije i svih drugih pristupačnih načina, sredstava i formata po izboru lica sa invaliditetom u službenim odnosima;

(c) Pozivanje da privatna lica i organizacije koje pružaju usluge opštoj javnosti, uključujući kroz upotrebu interneta, pružaju informacije i usluge u pristupačnim formatima koje lica sa invaliditetom mogu koristiti;

(d) Ohrabrivanje masovnih medija, uključujući one koji pružaju informacije putem interneta, da svoje usluge učine pristupačnim licima sa invaliditetom;

(e) Podsticanje i priznavanje upotrebe gestovnih jezika.

Član 22

Poštovanje privatnosti

1. Niti jedno lica sa invaliditetom, bez obzira na mjesto prebivanja ili njene životne aranžmane, neće biti izložena arbitrarnom ili nezakonitom miješanju u njegovu ili njenu privatnost, porodični život, domaćinstvo, korespondenciju ili druge oblike komunikacije, kao ni nezakonitim napadima na njegovu ili njenu čast ili reputaciju.

Sva lica sa invaliditetom uživaju pravo na zakonsku zaštitu od takvih miješanja ili napada.

2. Države potpisnice štitiće privatnost ličnih podataka, podataka vezanih za zdravstveno stanje i rehabilitaciju lica sa invaliditetom na osnovu jednakosti sa drugima.

Član 23

Poštovanje doma i porodice

1. Države potpisnice će preduzeti efektivne i odgovarajuće mjere kako bi eliminisale diskriminaciju lica sa invaliditetom u svim pitanjima vezanim za bračne, porodične, lične odnose i roditeljstvo, na osnovu jednakosti sa drugima, kako bi osigurali da:
   (a) Pravo svih lica sa invaliditetom koji su u uzrastu u kome se može stupiti u brak da stupaju u brak i zasnivaju porodicu na osnovu punog i slobodno izraženog pristanka budućih supružnika bude priznato;
   (b) Budu uvažena prava lica sa invaliditetom da slobodno i odgovorno odlučuju o broju svoje djece i razmaku između njih i da imaju pristup informacijama primjerenim njihovom uzrastu, obrazovanju o reprodukciji i planiranju porodice i sredstvima potrebnim kako bi bile u stanju da ostvaruju dotična prava;
   (c) Lica sa invaliditetom, uključujući djecu, očuvaju svoju plodnost na osnovu jednakosti sa drugima.

2. Države potpisnice ove Konvencije osiguraće da prava i odgovornosti lica sa invaliditetom u odnosu na hraniteljstvo, starateljstvo i usvojenje djece i druge slične ustanove u nacionalnim zakonodavstvima, gdje takvi koncepti postoje, budu poštovana. U svakom slučaju mora se prioritetno poštovati najbolji interes djeteta. Države potpisnice će licima sa invaliditetom pružati odgovarajuću podršku u ostvarivanju njihovih odgovornosti u podizanju djece.
3. Države potpisnice će osigurati da djeca sa invaliditetom imaju jednaka prava u pogledu porodičnog života. Radi ostvarivanja tih prava i sprječavanja sakrivanja, napuštanja, zapostavljanja i odvajanja djece sa invaliditetom, države potpisnice obavezuju se da djeci sa invaliditetom i njihovim porodicama pruže rane i sveobuhvatne informacije, servise i podršku.
4. Države potpisnice će osigurati da dijete ne bude odvojeno od svojih roditelja protiv njihove volje, osim kada nadležni organi donesu odluku u skladu sa primjenljivim pravom i postupcima, koja može biti podvrgnuta sudskoj reviziji, da je odvajanje u najboljem interesu djeteta. Ni u kom slučaju dijete neće biti odvojeno od roditelja sa invaliditetom na osnovu invalidnosti bilo djeteta, bilo jednog ili oba roditelja.

5. Države potpisnice obavezuju se da u slučajevima kada uža porodica nije u stanju da se stara o djetetu sa invaliditetom preduzmu sve napore kako bi djetetu kao alternativu pružili njegu u široj porodici a kada to nije moguće brigu unutar zajednice u porodičnom okruženju.

Član 24
Obrazovanje

1. Države potpisnice priznaju pravo svih lica sa invaliditetom na obrazovanje. Sa ciljem da ostvare uživanje ovog prava bez diskriminacije i na osnovu jednakosti sa drugima, države potpisnice osiguraće inkluzivni sistem obrazovanja na svim nivoima i učenje tokom čitavog života usmjereno na:
   (a) Pun razvoj ljudskih potencijala i osjećanja dostojanstva i samovrijednosti, kao i jačanje poštovanja ljudskih prava, osnovnih sloboda i ljudske raznovrsnosti,
   (b) Razvijanje ličnosti, talenata i kreativnosti, kao i mentalnih i fizičkih sposobnosti lica sa invaliditetom do najveće moguće mjere,
   (c) Omogućavanje da sva lica sa invaliditetom efektivno učestvuju u slobodnom društvu.

2. Prilikom ostvarivanja ovog prava, države potpisnice će osigurati da:
   (a) Lica sa invaliditetom ne budu isključene iz opšteg obrazovnog sistema na osnovu svoje invalidnosti, a da niti jedno dijete sa invaliditetom ne bude isključeno iz besplatnog i obaveznog osnovnog obrazovanja, ili iz srednjeg obrazovanja, zbog svog invaliditeta;
   (b) Lica sa invaliditetom imaju pristup inkluzivnom, kvalitetnom i besplatnom osnovnom i srednjem obrazovanju u svojoj lokalnoj zajednici na osnovu jednakosti sa drugima;
   (c) Budu osigurane razumne adaptacije koje će odgovoriti potrebama pojedinaca;
   (d) Licima sa invaliditetom budu pružena podrška u sklopu opšteg obrazovnog sistema koja im je potrebna da bi im se olakšalo efektivno obrazovanje;
   (e) Budu pružene efektivne individualizovane mjere podrške u okruženjima koje maksimiziraju akademski i socijalni razvoj, u skladu sa ciljem pune uključenosti.

3. Države potpisnice će omogućiti licima sa invaliditetom da uče životne i vještine relevantne za socijalni razvoj koje su im neophodne kako bi olakšale njihovo puno i jednako učešće u obrazovanju i kao članova zajednice. Da bi ostvarile ovaj cilj, države potpisnice će preduzeti odgovarajuće mjere koje će između ostalog:

(a) Olakšati učenje Brajevog i alternativnog pisma, augmentativnih i alternativnih načina, sredstava i formata komunikacije, veštine orijentacije i mobilnosti, olakšati vršnjačku podršku i mentorstvo među licima u sličnoj situaciji,
(b) Olakšati učenje gestovnog jezika i promovisanje lingvističkog identiteta zajednice gluvih lica,
(c) Osigurati da se obrazovanje lica, a naročito djece koja su gluva, slijepa ili slijepogluva vrši na jezicima i oblicima komunikacije koji su najprimjereniji i u okruženju koje osigurava maksimalan akademski i društveni razvoj.

4. Da bi pomogle u garantovanju uživanja ovog prava, države potpisnice preduzeće odgovarajuće mjere za zapošljavanje nastavnog osoblja koje je kvalifikovano da koristi gestovni jezik ili Brajevo pismo, uključujući nastavnike koji su i sami lica sa invaliditetom i da obuči stručnjake i osoblje koji rade na svim nivoima obrazovanja. Takav trening i obuka treba da obuhvate podizanje nivoa svijesti o invalidnosti, upotrebu odgovarajućih augmentativnih i alternativnih načina, sredstava i formata komunikacije, obrazovnih tehnika i materijala radi podrške lica sa invaliditetom.
5. Države potpisnice osiguraće da lica sa invaliditetom mogu imati pristup opštem tercijarnom obrazovanju, profesionalnom osposobljavanju i edukaciji, obrazovanju za odrasle i životnom učenju bez diskriminacije i na jednakim osnovama sa ostalim licima. Radi ostvarivanja pomenutog cilja, države potpisnice će osigurati da se licima sa invaliditetom pruže razumne adaptacije.

Član 25
Zdravstvena zaštita

Države potpisnice priznaju da sva lica sa invaliditetom imaju pravo na uživanje najvišeg mogućeg standarda zdravlja bez diskriminacije po osnovu invalidnosti. Države potpisnice preduzeće sve odgovarajuće mjere kako bi osigurale pristup zdravstvenim uslugama i uslugama rehabilitacije vezanim za zdravstvenu zaštitu, koje će voditi računa o rodnim aspektima. Države potpisnice naročito će:

(a) Licima sa invaliditetom pružiti isti raspon, kvalitet i standarde besplatnih ili priuštljivih zdravstvenih usluga koje su obezbijeđene i za ostale građane, uključujući usluge vezane za seksualno zdravlje i reprodukciju i programe javne zaštite zdravlja namijenjene najširoj populaciji;
(b) Licima sa invaliditetom pružiti one zdravstvene usluge koje im posebno trebaju zbog njihove invalidnosti, uključujući ranu identifikaciju i intervencije onda kada je to primjereno i usluge usmjerene na minimiziranje i sprječavanje dalje invalidnosti, uključujući među djecom i starim licioma ;

(c) Nastojati da pomenute zdravstvene usluge obezbijede licima sa invaliditetom što bliže zajednicama u kojima ta lica žive, uključujući seoske zajednice;

(d) Zahtijevati od zdravstvenih radnika da licima sa invaliditetom pružaju zaštitu istog kvaliteta koja se pruža i ostalim licima, uključujući na osnovu slobodnog i informisanog pristanka, kroz, između ostalog, podizanje nivoa svijesti dotičnih radnika o ljudskim pravima, dostojanstvu, autonomiji i potrebama osoba sa invaliditetom putem treninga i promovisanja etičkih standarda za javnu i privatnu zdravstvenu zaštitu;

(e) Zabraniti diskriminaciju protiv lica sa invaliditetom prilikom pružanja zdravstvenog osiguranja i osiguranja života u slučajevima kada nacionalno zakonodavstvo dopušta to osiguranje, koja će biti pružana pod fer i razumnim uslovima.

(f) Spriječiti diskriminatorno uskraćivanje zdravstvene zaštite, zdravstvenih usluga, hrane ili tečnosti na osnovu invalidnosti.

Član 26
Habilitacija i rehabilitacija

1. Države potpisnice će preduzeti efektivne i odgovarajuće mjere, uključujući kroz vršnjačko obrazovanje i razmjenu iskustava među licima u sličnim situacijama, da licima sa invaliditetom omoguće da postignu maksimalnu samostalnost, potpune fizičke, mentalne, socijalne i profesionalne kapacitete, i potpunu uključenost i učešće u svim aspektima života. Da bi ostvarile taj cilj, države potpisnice će organizovati, ojačati i proširiti sveobuhvatne habilitacijske i rehabilitacijske usluge i programe, naročito u oblastima zdravlja, zapošljavanja, obrazovanja i socijalnih servisa, na takav način da:

   (a) Usluge i programi habilitacije i rehabilitacije počinju u najranijem dobu, i da su zasnovane na multidisciplinarnoj procjeni potreba i snaga pojedinca;

   (b) Usluge i programi habilitacije i rehabilitacije podržavaju učešće i uključivanje u zajednicu i sve aspekte društva, dobrovoljni su i dostupni licima sa invaliditetom što je moguće bliže njihovim vlastitim zajednicama, uključujući i seoska područja.

2. Države potpisnice će promovisati razvoj početnih i treninga za kontinuirano stručno usavršavanje za stručnjake i osoblje koje radi na habilitacijskim i rehabilitacijskim uslugama.

3. Države potpisnice promovisaće raspoloživost, poznavanje i upotrebu asistivnih sredstava i tehnologija dizajniranih za osobe sa invaliditetom koje se odnose na habilitaciju i rehabilitaciju.

Član 27

Rad i zapošljavanje

1. Države potpisnice priznaju pravo osoba sa invaliditetom na rad na osnovu jednakosti sa drugima; ovo uključuje mogućnost da zarađuju za život obavljajući posao koji su slobodno odabrali ili prihvatili na tržištu rada i u radnom okruženju koji su otvoreni, inkluzivni i pristupačni za osobe sa invaliditetom. Države potpisnice preduzeće odgovarajuće korake da osiguraju i promovišu ostvarivanje prava na rad, uključujući i za one osobe koje su stekle invaliditet tokom procesa rada, kroz preduzimanje odgovorajućih mjera, uključujući zakonsku regulativu, usmjerenih, između ostalog, na:
   (a) Zabranu diskriminacije na osnovu invalidnosti u odnosu na sva pitanja vezana za sve oblike zapošljavanja, uključujući uslove regrutovanja, zapošljavanja i primanja na posao, nastavak zapošljavanja, napredovanje u službi, uslove rada, zaštitu zdravlja i bezbjednost na radu;
   (b) Zaštitu prava lica sa invaliditetom, na osnovu jednakosti sa drugima, na pravedne i povoljne uslova rada, uključujući jednaku nadoknadu za jednak rad, bezbjedne i zdrave uslove rada, uključujući zaštitu od uznemiravanja i mogućnost pokretanja postupaka pravne zaštite u slučaju kršenja ovih prava;
   (c) Osiguravanje da lica sa invaliditetom mogu da ostvaruju svoja radna i sindikalna prava na osnovu jednakosti sa drugima;
   (d) Omogućavanje licima sa invaliditetom da imaju efektivan pristup opštim tehničkim programima i programima stručnog usmjeravanja, uslugama za pronalaženje radnog mjesta i produženom treningu i obuci;
   (e) Promovisanje mogućnosti za zapošljavanje i napredovanje u karijeri za lica sa invaliditetom na otvorenom tržištu rada, kao i pomoći ovim licima u traženju, dobijanju i zadržavanju posla;
   (f) Promovisanje mogućnosti za samozapošljavanje, preduzetništvo, razvoj kooperativa i pokretanje sopstvenog biznisa;
   (g) Zapošljavanje lica sa invaliditetom u javnom sektoru;
   (h) Podsticanje poslodavaca da zapošljavaju lica sa invaliditetom u privatnom sektoru kroz odgovarajuće mjere i politiku, što može uključivati i programe afirmativne akcije, podsticajne i druge mjere;
   (i) Obezbjeđivanje razumnih adaptacija na radnom mjestu i u radnom okruženju za lica sa invaliditetom,
   (j) Promovisanje sticanja radnog iskustva za lica sa invaliditetom na otvorenom tržištu rada,
   (k) Promovisanje profesionalne rehabilitacije i osposobljavanja, programa povratka na posao i zadržavanja posla za lica sa invaliditetom.

2. Države potpisnice osiguraće da lica sa invaliditetom ne budu držane u ropstvu ili zavisnom položaju i budu, na osnovu jednakosti sa drugima, zaštićene od prisilnog rada.

Član 28

Adekvatan životni standard i socijalna zaštita

1. priznaju pravo lica sa invaliditetom na adekvatan standard života za ta lica i njihove porodice, uključujući adekvatnu hranu, odjeću, stanovanje, kao i pravo na kontinuirano poboljšavanje uslova života i preduzeće odgovarajuće korake da osiguraju i promovišu ostvarivanje ovih prava bez diskriminacije na osnovu invalidnosti.
2. Države potpisnice priznaju pravo svih lica sa invaliditetom na socijalnu sigurnost i na uživanje tog prava bez diskriminacije po osnovu invalidnosti i preduzeće odgovarajuće korake da osiguraju i promovišu ostvarivanje ovog prava, uključujući mjere radi:
   (a) Osiguravanja licima sa invaliditetom jednakog pristupa čistoj vodi i pristupa odgovarajućim službama, sredstvima i drugoj asistenciji za zadovoljavanje potreba vezanih za invalidnost po pristupačnim cijenama;
   (b) Osiguravanja licima sa invaliditetom, naročito ženama i djevojkama sa invaliditetom i ostarjelim licima sa invaliditetom, pristupa programima socijalne zaštite i programima za smanjenje siromaštva;
   (c) Osiguravanja licima sa invaliditetom i njihovim porodicama, koje žive u uslovima siromaštva, pristupa državnoj pomoći da pokriju troškove vezane za invalidnost, uključujući odgovarajuću obuku, savjetovanje, finansijsku pomoć i ustanove za privremeni smještaj;
   (d) Osiguravanja licima sa invaliditetom pristupa javno finansiranim programima stanovanja;
   (e) Osiguravanja licima sa invaliditetom jednakog pristupa pogodnostima i programima penzionog osiguranja.

Član 29

Učešće u političkom i javnom životu

Države potpisnice će licima sa invaliditetom garantovati njihova politička prava i mogućnost da ta prava uživaju na osnovu jednakosti sa drugima i obavezuju se da:

(a) Osiguraju da lica sa invaliditetom mogu da ostvare efektivno i puno učešće u političkom i javnom životu na osnovama jednakosti sa drugima, neposredno ili preko slobodno izabranih predstavnika, uključujući pravo i mogućnost građana sa invaliditetom da biraju, budu birani, između ostalog kroz:

(i) Osiguravanje da izborni postupak, izborna mjesta i materijali budu odgovarajući, pristupačni i lako razumljivi;

(ii) Zaštitu prava građana sa invaliditetom na tajno glasanje na izborima i referendumima bez zastrašivanja, na mogućnost kandidovanja, efektivnog ostvarivanja mandata i vršenja svih javnih funkcija na svim nivoima vlasti, olakšavajući upotrebu asistivnih i novih tehnologija kada je to primjereno;

(iii) Garantovanje izražavanja slobodne volje lica sa invaliditetom kao glasača i radi toga, kada je to potrebno, dopuštanje pružanja asistencije prilikom glasanja građanima sa invaliditetom na njihov zahtjev i od strane lica koje one odaberu;

(b) Aktivno promovišu okruženje u kome će lica sa invaliditetom, bez diskriminacije i na osnovu jednakosti sa drugima, moći da ostvare puno i efektivno učešće u vođenju javnih poslova i podstiču učešće ovih lica u javnim poslovima, uključujući:

(i) Učešće u nevladinim organizacijama i udruženjima koje se bave političkim i javnim životom zemlje, i u aktivnostima i vođenju političkih partija;

(ii) Osnivanje organizacija lica sa invaliditetom i priključivanje takvim organizacijama koje će predstavljati lica sa invaliditetom na međunarodnom, nacionalnim, regionalnim i lokalnim nivoima.

Član 30
Učešće u kulturnom, sportskom životu, rekreaciji i slobodnim aktivnostima

1. Države potpisnice priznaju pravo svih lica sa invaliditetom da uzmu učešća u kulturnom životu na osnovama jednakosti sa drugima i preduzeće odgovarajuće mjere da osiguraju da lica sa invaliditetom:
   (a) Uživaju pristup kulturnim materijalima u pristupačnim formatima;
   (b) Uživaju pristup televizijskim programima, filmovima, pozorišnim i drugim kulturnim aktivnostima u pristupačnim formatima;
   (c) Uživaju pristup mjestima gdje se odvijaju kulturna događanja ili pružaju kulturne usluge, poput pozorišta, muzeja, bioskopa, biblioteka i turističkih usluga i uživaju, u mjeri u kojoj je to moguće, pristup spomenicima i lokalitetima od nacionalne kulturne važnosti.

2. Države potpisnice će preduzeti odgovarajuće mjere kako bi omogućile osobama sa invaliditetom da razvijaju i koriste svoje kreativne, umetničke i intelektualne potencijale, ne samo radi svoje dobrobiti, već i radi obogaćivanja čitavog društva.
3. preduzeće sve odgovarajuće korake u skladu sa međunarodnim pravom kako bi osigurale da zakoni kojima se štiti intelektualna svojina ne predstavljaju nerazumnu ili diskriminatornu prepreku pristupu kulturnim materijalima za lica sa invaliditetom.

4. Lica sa invaliditetom imaće pravo, na osnovama jednakosti sa drugima, na priznavanje njihovog posebnog kulturnog i lingvističkog identiteta, uključujući gestovni jezik i kulturu gluvih, kao i na odgovarajuću podršku radi ostvarivanja ovog identiteta.
5. Da bi licama sa invaliditetom omogućile učešće u rekreativnim, sportskim i aktivnostima u slobodno vrijeme na osnovama jednakosti sa drugima, države potpisnice preduzeće odgovarajuće mjere kako bi:
   (a) Podstakle i promovisale učešće lica sa invaliditetom u opštim sportskim aktivnostima na svim nivoima u najvećoj mogućoj mjeri;
   (b) Osigurale da lica sa invaliditetom imaju mogućnost da organizuju, razvijaju i učestvuju u sportskim aktivnostima specifičnim za lica sa invaliditetom i u tom cilju podsticale dobijanje odgovarajućih uputstava, treninga i sredstava na osnovu jednakosti sa drugima;
   (c) Osigurale da lica sa invaliditetom imaju pristup sportskim i objektima za rekreaciju i turizam;
   (d) Osigurale da djeca sa invaliditetom imaju jednak pristup učešću u igri, rekreativnim, sportskim i aktivnostima u slobodno vrijeme, uključujući aktivnosti koje se odvijaju u sklopu obrazovnog sistema;
   (e) Osigurale da lica sa invaliditetom imaju pristup uslugama onih koji se bave organizacijom sportskih, rekreativnih, turističkih i aktivnosti u slobodno vrijeme.

Član 31
Prikupljanje statističkih podataka

1. Države potpisnice obavezuju se da prikupljaju odgovarajuće informacije, uključujući statističke i podatke za istraživanja, kako bi bile u stanju da formulišu i sprovode politike usmjerene na ostvarivanje ove Konvencije. Proces prikupljanja i održavanja podataka će biti:
   (a) U skladu sa pravno ustanovljenim mehanizmima zaštite, uključujući zakonodavstvo o zaštiti podataka, kako bi osigurale poverljivost i poštovanje privatnosti lica sa invaliditetom;
   (b) U skladu sa međunarodno prihvaćenim normama o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i etičkim principima prikupljanja i upotrebe statističkih podataka.
2. Podaci prikupljeni u skladu sa odredbama ovog člana biće segregirani prema potrebi i korišćeni da bi se državama potpisnicama olakšalo ocjenjivanje sprovođenja obaveza preuzetih ovom Konvencijom, kao i da bi se identifikovale prepreke sa kojima se lica sa invaliditetom suočavaju u ostvarivanju svojih prava.
3. Države potpisnice preuzeće odgovornost za distribuciju ovih statističkih podataka i osiguravanje da oni budu pristupačni licima sa invaliditetom.

Član 32

Međunarodna saradnja

1. Države potpisnice priznaju važnost međunarodne saradnje i njenog promovisanja, kao podrške naporima koje države preduzimaju pojedinačno na nacionalnom nivou radi sprovođenja ciljeva i svrhe ove Konvencije i preduzeće odgovarajuće i efektivne mjere u tom pogledu između država i kada je to primjereno, u partnerstvu sa relevantnim međunarodnim, regionalnim organizacijama i civilnim društvom, naročito organizacijama lica sa invaliditetom. Te mjere mogu, između ostalog, obuhvatati:
   (a) Osiguravanje da međunarodna saradnja, uključujući međunarodne programe razvoja, uključuje i bude pristupačna licima sa invaliditetom;
   (b) Olakšavanje i podržavanje izgradnje kapaciteta, uključujući kroz razmjenu informacija, iskustava, programa treninga i obuke, najbolje prakse;
   (c) Olakšavanje saradnje u istraživanjima i pristupu naučnom i tehničkom znanju, i
   (d) Pružanje, kada je to primjereno, tehničke i ekonomske pomoći, uključujući kroz olakšavanje pristupa i dijeljenje pristupačnih i asistivnih tehnologija, kao i kroz transfer tehnologije.

2. Odredbe ovog člana neće uticati na obavezu svake države potpisnice da ispunjava dužnosti preuzete na osnovu ove Konvencije.

Član 33

Sprovođenje i nadzor nad sprovođenjem Konvencije na nacionalnom planu

1. će, u skladu sa sistemom svoje unutrašnje organizacije, odrediti jedno ili više tijela u okviru vlade nadležno za pitanja u vezi primjene ove Konvencije, i razmotriće uspostavanje mehanizma koordinacije koji će olakšati određene akcije u različitim sektorima i na različitim nivoima.
2. Države potpisnice će, u skladu sa svojim zakonskim i administrativnim sistemom, na nivou države zadržati, ojačati, imenovati ili uspostaviti okvir, uključujući jedan ili više nezavisnih mehanizama kada je to primjereno, za promovisanje, zaštitu i nadgledanje sprovođenja odrebi ove Konvencije. Prilikom imenovanja ili uspostavljanja tog mehanizma države potpisnice će uzeti u obzir načela koja se odnose na status i funkcionisanje nacionalnih ustanova za zaštitu i promovisanje ljudskih prava.
3. Civilno društvo, posebno lica sa invaliditetom i organizacije koje ih predstavljaju, biće uključeni i u potpunosti će učestvovati u procesu nadgledanja.

Član 34

Komitet za prava osoba sa invaliditetom

1. Radi ostvarivanja ovde zacrtanih funkcija biće ustanovljen Komitet za prava lica sa invaliditetom (u daljem tekstu "Komitet").
2. Komitet će se sastojati od 12 eksperata u trenutku kada Konvencija stupi na snagu. Poslije dodatnih šezdeset ratifikacija ili pristupanja Konvenciji, broj članova će se povećati za 6 i dostićiće maksimalni broj članova Komiteta, 18.
3. Članovi Komiteta služiće kao pojedinci i biće visokog moralnog ugleda sa priznatom stručnošću i iskustvom u oblastima uređenim ovom Konvencijom. Prilikom nominacije svojih kandidata države potpisnice vodiže računa i o odredbama stava 3 člana 4 ove Konvencije.
4. Države potpisnice će birati članove Komiteta, vodeći računa o ravnomjernoj geografskoj zastupljenosti, zastupljenosti različitih civilizacija i glavnih pravnih sistema, izbalansiranoj rodnoj zastupljenosti i učešću eksperata sa invaliditetom.
5. Članovi Komiteta biće birani tajnim glasanjem sa liste kandidata koje države potpisnice nominuju među svojim državljanima na sastanku Konferencije država potpisnica. Na tim sastancima, na kojima će dvije trećine država činiti kvorum, biće izabrani oni kandidati koji dobiju najveći broj glasova koji mora činiti apsolutnu većinu glasova država potpisnica koje prisustvuju sastanku i glasale su.
6. Izbor prvih članova Komiteta biće obavljen najkasnije šest mjeseci po stupanju Konvencije na snagu. Najkasnije četiri mjeseca prije svakog izbora generalni sekretar UN uputiće pismo državama potpisnicama pozivajući ih da u roku od 2 mjeseca podnesu nominacije. Generalni sekretar će potom pripremiti spisak kandidata po azbučnom redu, uz naznaku koje države potpisnice su nominovale kog kandidata i uputiti taj spisak državama potpisnicama Konvencije.
7. Članovi Komiteta biće birani na 4 godine. Mogu biti jednom reizabrani na tu dužnost. Mandat šestorice članova izabranih na prvim izborima okončaće se po isteku dvije godine, a imena tih članova Komiteta biće određena žrijebom od strane predsjedavajućeg odmah poslije sastanka iz stava 5 ovog člana.
8. Izbor šestorice dodatnih članova Komiteta vršiće se prilikom redovnih izbora, u skladu sa odredbama ovog člana.
9. Ukoliko član Komiteta umre ili podnese ostavku, ili izjavi da iz bilo kog drugog razloga ne može više da vrši tu dužnost, država potpisnica koja je nominovala tog člana Komiteta naimenovaće drugo lice koje posjeduje potrebne kvalifikacije i zadovoljava uslove iz relevantnih stavova ovog člana da vrši dužnost do kraja mandata.

10. Komitet će usvojiti svoj Poslovnik o radu.
11. Generalni sekretar UN obezbijediće potrebno osoblje i objekte nužne za efektivan rad i obavljanje dužnosti od strane Komiteta shodno odredbama ove Konvencije i sazvaće prvi sastanak Komiteta.
12. Uz odobrenje Generalne skupštine UN, članovi Komiteta ustanovljenog u skladu sa odredbama ove Konvencije dobijaće nadoknade iz izvora Ujedinjenih nacija pod uslovima koje Skupština postavi, uzimajući u obzir važnost odgovornosti Komiteta.
13. Članovi Komiteta imaće pravo na pogodnosti, privilegije i imunitete eksperata u misiji Ujedinjenih nacija u skladu sa odredbama relevantnih odjeljaka Konvencije o privilegijama i imunitetima Ujedinjenih nacija.

Član 35

Podnošenje izvještaja Komitetu od strane država potpisnica

1. Države potpisnice će preko generalnog sekretara UN Komitetu podnijeti sveobuhvatni izvještaj o mjerama koje su preduzele da bi omogućile ostvarivanje prava priznatih ovom Konvencijom i o napretku ostvarenom u uživanju pomenutih prava u roku od 2 godine od dana kada je Konvencija stupila na snagu za svaku državu ponaosob.
2. Države potpisnice potom će podnositi dalje izvještaje najmanje jednom u 4 godine i dalje, kada Komitet to zatraži.
3. Komitet će odlučiti o smjernicama u vezi sa sadržajem pomenutih izvještaja.
4. Država potpisnica koja je podnijela sveobuhvatan prvi izvještaj Komitetu ne mora u kasnijim izvještajima da ponavlja informacije koje je već pružila. Prilikom pripreme izvještaja Komitetu države potpisnice se pozivaju da razmotre mogućnost usvajanja dotičnog izvještaja na otvoren i pregledan način, uz uzimanje u obzir odredbi iz stava 3 člana 4 ove Konvencije.
5. U svojim izvještajima države potpisnice mogu ukazati na faktore i poteškoće koje utiču na stepen izvršavanja obaveza iz ove Konvencije.

Član 36

Razmatranje izvještaja

1. Komitet će razmatrati svaki podnijeti izvještaj, daće komentare i opšte preporuke koje nađe za shodno i proslijediti ih zainteresovanoj državi potpisnici. Država potpisnica može odgovoriti na način koji nađe za shodno. Komitet može od država

potpisnica tražiti one dodatne informacije koje smatra relevantnim za sprovođenje Konvencije.

2. Ako država potpisnica značajno kasni sa podnošenjem izvještaja, Komitet može obavestiti dotičnu državu o potrebi da razmotri sprovođenje ove Konvencije u dotičnoj državi na osnovu pouzdanih informacija koje stoje Komitetu na raspolaganju ako država ne podnese izvještaj u roku od 3 mjeseca. U tom slučaju Komitet će pozvati dotičnu državu potpisnicu da učestvuje u takvom razmatranju sprovođenja Konvencije. Ako država potpisnica odgovori podnošenjem relevantnog izvještaja odredbe člana primeniće se odredbe stava 1 ovog člana. 3. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija staviće izvještaje na raspolaganje svim državama potpisnicama.
4. Države potpisnice učiniće izvještaje široko dostupnim javnosti u tim zemljama i olakšaće pristup podnošenju prijedloga i opštih preporuka vezanih za dotične izvještaje.
5. Komitet može, kada nađe za shodno, da specijalizovanim agencijama, programima i fondovima Ujedinjenih nacija i drugim nadležnim tijelima proslijedi izvještaje država potpisnica da bi se bavio zahtjevima, ili ukazivanjem na potrebu za pružanjem tehničkih savjeta ili pomoći, zajedno sa eventualnim opservacijama i predlozima Komiteta vezanim za te zahtjeve ili indikacije.

Član 37

Saradnja država sa Komitetom

1. Svaka država potpisnica sarađivaće sa Komitetom i pomagati članovima Komiteta u vršenju njihovih dužnosti.
2. U svojim odnosima sa državama potpisnicama Komitet će razmatrati načine i sredstva za ojačavanje i pospješivanje nacionalnih kapaciteta za sprovođenje ove Konvencije, uključujući kroz međunarodnu saradnju.

Član 38

Odnos Komiteta sa drugim tijelima

Da bi se podstaklo efektivno sprovođenje ove Konvencije i ohrabrila međunarodna saradnja u poljima uređenim ovom Konvencijom:

(a) Specijalizovane agencije i drugi organi Ujedinjenih nacija biće ovlašćeni da budu prisutni prilikom razmatranja sprovođenja onih odredbi Konvencije koji potpadaju pod njihove mandate. Kad nađe za shodno, Komitet može pozvati te specijalizovane agencije i druga nadležna tijela da daju ekspertska mišljenja o sprovođenju onih odredbi Konvencije koji potpadaju pod njihove mandate. Komitet može pozvati

specijalizovane agencije i druge organe Ujedinjenih nacija da podnesu izvještaje o sprovođenju Konvencije u oblastima kojima se bave

(b) Prilikom vršenja svog mandata Komitet će se, kada je to primjereno, konsultovati sa drugim relevantnim tijelima za nadzor ustanovljenim u okviru relevantnih međunarodnopravnih dokumenata o zaštiti ljudskih prava da bi osigurao konsistentnost sa njihovim komentarima, opservacijama i preporukama i spriječio dupliranje i preplitanje u vršenju njihovih funkcija.

Član 39

Izvještaj Komiteta

Komitet će svake dvije godine podnositi godišnji izvještaj o svim svojim aktivnostima Generalnoj skupštini UN i Savjetu za ekonomska i socijalna pitanja i može davati prijedloge i opšte preporuke zasnovane na ispitivanju izvještaja i informacija primljenih od strane država potpisnica. Takvi prijedlozi i opšte preporuke biće uključene u izvještaj Komiteta, zajedno sa komentarima država potpisnica ako one podnesu ikakve komentare.

Član 40

Konferencija država potpisnica

1. Države potpisnice sastajaće se redovno na Konferenciji država potpisnica da bi razmatrale bilo koje pitanje vezano za sprovođenje ove Konvencije.
2. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija sazvaće Konferenciju država potpisnica ne kasnije od šest mjeseci od dana stupanja Konvencije na snagu. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija sazivaće kasnije Konferencije svake dvije godine ili u skladu sa odlukom Konferencije država potpisnica.

Član 41

Depozitar

Generalni sekretar Ujedinjenih nacija određen je za depozitara ove Konvencije.

Član 42

Potpisivanje

Ova Konvencija će biti otvorena za potpisivanje svim državama i regionalnim organizacijama za integraciju u sjedištu Ujedinjenih nacija u Njujorku od 30. marta 2007. godine.

Član 43

Pristanak da se bude obavezan Konvencijom

Ova Konvencija podliježe ratifikaciji od strane država potpisnica i formalnoj potvrdi od strane regionalnih organizacija za integraciju koje su je potpisale. Biće otvorena za pristupanje svim državama i regionalnim organizacijama za integraciju koje je nijesu potpisale.

Član 44

Regionalne organizacije za integraciju

1. "Regionalna organizacija za integraciju" označavaće organizaciju osnovanu od strane suverenih država jednog regiona na koju su njene države članice prenijele nadležnosti u oblastima uređenim ovom Konvencijom. Takve organizacije će u svojim formalnim instrumentima o potvrđivanju ili pristupanju, naznačiti obim njihove nadležnosti u oblastima uređenim ovom Konvencijom. One će kasnije obavestiti depozitara o svakom suštinskom mijenjanju svoje nadležnosti u ovoj oblasti.
2. Pominjanje "država potpisnica" u ovoj Konvenciji odnosiće se i na pomenute organizacije u okvirima njihovih nadležnosti.
3. Za potrebe stava 1 člana 45 i st. 2 i 3 člana 47 ove konvencije, bilo koji instrument podnijet od strane regionalne organizacije za integraciju neće se brojati.
4. Regionalne organizacije za integraciju mogu u pitanjima koja se nalaze u okviru njihovih nadležnosti ostvariti pravo glasa na konferenciji država potpisnica sa brojem glasova koji će biti jednak broju država članica te organizacije koje su potpisnice ove Konvencije. Ovakve organizacije neće moći da ostvare pravo na glasanje ako bilo koja od njenih država članica iskoristi to pravo i obrnuto.

Član 45

Stupanje na snagu

1. Ova Konvencija će stupiti na snagu tridesetog dana od datuma deponovanja dvadesetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.
2. Za svaku državu ili regionalnu organizaciju za integraciju koja ratifikuje, formalno potvrdi ili pristupi Konvenciji poslije deponovanja dvadesetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju, Konvencija će stupiti na snagu tridesetog dana nakon što država deponuje svoj instrument.

Član 46

Rezerve

1. Rezerve nespojive sa ciljem i svrhom ove Konvencije neće biti dozvoljene.
2. Rezerve mogu biti povučene u bilo koje vrijeme.

Član 47

Amandmani

1. Svaka država potpisnica može predložiti amandman i dostaviti ga generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija. Generalni sekretar će potom proslijediti predloženi amandman državama potpisnicama, sa zahtjevom da se izjasne žele li konferenciju država potpisnica radi razmatranja i glasanja o prijedlozima amandmana. U slučaju da se u roku od četiri mjeseca od datuma slanja takvog prijedloga najmanje jedna trećina država potpisnica opredijeli za takvu konferenciju, generalni sekretar UN će sazvati konferenciju pod pokroviteljstvom Ujedinjenih nacija. Svaki amandman usvojen dvotrećinskom većinom prisutnih država potpisnica koje su bile prisutne i glasale na konferenciji generalni sekretar će podnijeti na odobrenje Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija i potom svim državama potpisnicama na prihvatanje.
2. Amandman usvojen i potvrđen u skladu sa stavom 1 ovog člana će stupiti na snagu tridesetog dana od dana kada broj dostavljenih instrumenata o prihvatanju dostigne broj od dvije trećine država potpisnica koje su bile potpisnice u trenutku usvajanja amandmana. Poslije toga, amandman će stupiti na snagu za bilo koju državu trideset dana od dana kada je ta država podnijela instrument o prihvatanju amandmana. Amandman će obavezivati samo one države potpisnice koje su ga prihvatile.
3. Ako konferencija država potpisnica odluči konsenzusom o tome, amandman usvojen i potvrđen u skladu sa odredbama stava 1 koji se odnosi samo na članove 34, 38, 39 i 40 ove Konvencije stupiće na snagu za sve države potpisnice tridesetog dana od dana kada broj instrumenata o prihvatanju dostigne broj od dvije trećine država potpisnica koje su bile potpisnice u trenutku usvajanja amandmana.

Član 48

Povlačenje iz Konvencije

Država potpisnica može se povući iz ove Konvencije pisanim obavještenjem generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija. Povlačenje postaje efektivno godinu dana od dana prijema notifikacije od strane generalnog sekretara.

Član 49

Pristupačni format

Tekst ove Konvencije biće učinjen dostupnim u pristupačnom formatu.

Član 50

Autentičnost tekstova

Arapski, kineski, engleski, francuski, ruski i španski tekstovi ove Konvencije jednako su vjerodostojni.

KAO POTVRDA GORE NAVEDENOG, niže potpisani opunomoćenici, punovažno ovlašćeni od strane svojih Vlada, potpisali su ovu Konvenciju.

PRIJEDLOG
OPCIONOG PROTOKOLA NA MEĐUNARODNU KONVENCIJU O PRAVIMA OSOBA SA INVALIDITETOM

Države potpisnice ovog Protokola saglasne su o sljedećem:

Član 1

1. Država potpisnica ovog Protokola (u daljem tekstu "država potpisnica") priznaje nadležnost Komiteta za prava lica sa invaliditetom (u daljem tekstu "Komitet") da prima i razmatra predstavke podnijete od strane ili u ime pojedinaca ili grupa pojedinaca pod jurisdikcijom dotične države koji tvrde da su bili žrtve kršenja odredbi ove Konvencije od strane dotične države potpisnice.
2. Komitet ne može primati podneske koji se odnose na pojedinu državu potpisnicu Konvencije ukoliko ta država nije potpisnica ovog protokola.

Član 2

Komitet će odbaciti predstavku kao neprihvatljivu u sljedećim slučajevima:

(a) Predstavka je anonimna;

(b) Predstavka predstavlja zloupotrebu prava podnošenja predstavke ili nije spojiva sa odredbama ove Konvencije;

(c) Isto pitanje je već bilo ispitivano od strane Komiteta ili je predstavljalo ili predstavlja predmet drugog postupka međunarodnog ispitivanja ili mirenja;

(d) Nijesu iscrpljeni svi raspoloživi pravni lijekovi u domaćem pravosuđu. Ovo pravilo neće se primjenjivati u slučajevima kada je primjena domaćih pravnih lijekova neopravdano produžena ili je vjerovatno da ti pravni lijekovi neće imati efekta;

(e) Predstavka je očito neosnovana ili nedovoljno potkrijepljena;

(f) Činjenice iz predstavke su nastupile prije no što je Konvencija ili mogućnost podnošenja predstavke postala obavezujuća za dotičnu državu potpisnicu, osim ukoliko se činjenice nijesu nastavile i poslije tog datuma.

Član 3

Vodeći računa o odredbama člana 2 ovog Protokola, Komitet će državi potpisnici na koju se predstavka odnosi poverljivo skrenuti pažnju na dotičnu predstavku. U roku od šest mjeseci država potpisnica koja je primila predstavku dostaviće Komitetu pisano objašnjenje ili izjavu o slučaju i o pravnim lijekovima, ukoliko ih ima i ukoliko ih je ta država koristila.

Član 4

1. U bilo kom trenutku poslije prijema predstavke, a prije odlučivanja o meritumu slučaja Komitet može državi potpisnici na koju se predstavka odnosi dostaviti na hitno razmatranje zahtjev da država preduzme one privremene mjere koje mogu biti potrebne radi izbjegavanja nanošenja nepovratne štete žrtvi ili žrtvama navodnog kršenja Konvencije.
2. U slučajevima kada Komitet vrši ovlašćenje iz stava 1 ovog člana to neće prejudicirati donošenje odluka o meritumu ili prihvatljivosti predstavke.

Član 5

Komitet će držati zatvorene sjednice kada bude razmatrao predstavke podnijete shodno ovom Protokolu. Poslije ispitivanja predstavke, Komitet će državi potpisnici na koju se predstavka odnosi i podnosiocu predstavke dostaviti svoje sugestije i preporuke, ako ih ima.

Član 6

1. U slučaju da Komitet dođe do pouzdanih informacija koje ukazuju na ozbiljna ili sistematična kršenja prava iz ove Konvencije od strane države potpisnice, Komitet će pozvati dotičnu državu da sarađuje u ispitivanju informacije i da u tom pogledu dostavi svoje stavove u vezi sa informacijom o kojoj je reč.
2. Uzimajući u obzir stavove države potpisnice koje je ova mogla dostaviti Komitetu, kao i bilo koje druge pouzdane informacije do kojih je Komitet mogao doći, Komitet može odrediti jednog ili više svojih članova da sprovedu istragu i hitno podnesu izvještaj. Kada je to opravdano i uz saglasnost države potpisnice, istraga može obuhvatiti i posjetu teritoriji dotične države.

3. Poslije ispitivanja nalaza istrage, Komitet će državi potpisnici na koju se istraga odnosi dostaviti te nalaze, zajedno sa svojim eventualnim komentarima i preporukama.
4. Država potpisnica na koju se istraga odnosi dostaviće svoje stavove Komitetu u roku od šest mjeseci od dana prijema nalaza, komentara i preporuka Komiteta.
5. Istraga će biti sprovedena poverljivo, a od države potpisnice će se tražiti saradnja u svim fazama postupka.

Član 7

1. Komitet može pozvati državu potpisnicu na koju se istraga odnosi da informacije o bilo kojim mjerama preduzetim kao odgovor na istragu vođenu shodno odredbama člana 6 ovog Protokola uključi u svoje izvještaje koje podnosi Komitetu shodno članu 35 Konvencije.
2. Po isteku roka od 6 mjeseci iz stava 4 člana 6, Komitet može, ako to bude potrebno, pozvati državu potpisnicu na koju se istraga odnosi da da informacije o mjerama koje je eventualno preduzela kao odgovor na istragu.

Član 8

U trenutku potpisivanja ili ratifikacije ove Konvencije, ili prilikom pristupanja istoj, svaka država potpisnica može dati izjavu da ne priznaje nadležnost Komiteta predviđenu ovim članovima 6 i 7 ovog Protokola.

Član 9

Generalni sekretar Ujedinjenih nacija je određen za depozitara ove Konvencije.

Član 10

Ovaj Protokol će biti otvoren za potpisivanje svim državama i regionalnim organizacijama za integraciju koje su potpisnice Konvencije u sjedištu Ujedinjenih nacija u Njujorku od 30. marta 2007. godine.

Član 11

Ovaj Protokol podliježe ratifikaciji od strane država potpisnica Protokola koje su ratifikovale ili pristupile

Konvenciji. Biće otvoren za formalnu potvrdu od strane regionalnih organizacija za integraciju koje su potpisale Protokol, a formalno su ratifikovale ili pristupile Konvenciji. Biće otvoren za pristupanje svim državama i regionalnim organizacijama za integraciju koje su ratifikovale, formalno potvrdile ili pristupile Konvenciji, a nijesu potpisale Protokol.

Član 12

1. "Regionalna organizacija za integraciju" označavaće organizaciju osnovanu od strane suverenih država jednog regiona na koju su njene države članice prenijele nadležnosti u oblastima uređenim ovom Konvencijom i ovim Protokolom. Takve organizacije će u svojim formalnim instrumentima o potvrđivanju ili pristupanju, naznačiti obim njihove nadležnosti u oblastima uređenim ovom Konvencijom i ovim Protokolom. One će kasnije obavestiti depozitara o svakom suštinskom mijenjanju svoje nadležnosti u ovoj oblasti.
2. Pominjanje "država potpisnica" u ovom Protokolu odnosiće se i na pomenute organizacije u okvirima njihovih nadležnosti.
3. Za potrebe stava 1 člana 13 i stava 2 člana 15 bilo koji instrument podnijet od strane regionalne organizacije za integraciju neće se brojati.
4. Regionalne organizacije za integraciju mogu u pitanjima koja se nalaze u okviru njihovih nadležnosti ostvariti pravo glasa na konferenciji država potpisnica sa brojem glasova koji će biti jednak broju država članica te organizacije koje su potpisnice ovog Protokola. Ovakve organizacije neće moći da ostvare pravo na glasanje ako bilo koja od njenih država članica iskoristi to pravo i obrnuto.

Član 13

1. Poslije stupanja Konvencije na snagu, ovaj Protokol će stupiti na snagu tridesetog dana od datuma deponovanja desetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.
2. Za svaku državu ili regionalnu organizaciju za integraciju koja ratifikuje, formalno potvrdi ili pristupi Protokolu poslije deponovanja desetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju, Protokol će stupiti na snagu tridesetog dana nakon što država deponuje svoj instrument.

Član 14

1. Rezerve nespojive sa ciljem i svrhom ovog Protokola neće biti dozvoljene.
2. Rezerve mogu biti povučene u bilo koje vrijeme.

Član 15

1. Svaka država potpisnica može predložiti amandman na ovaj Protokol i dostaviti ga generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija. Generalni sekretar će potom proslijediti predloženi amandman državama potpisnicama, sa zahtjevom da se izjasne žele li sastanak država potpisnica radi razmatranja i glasanja o prijedlozima amandmana. U slučaju da se u roku od četiri mjeseca od datuma slanja takvog prijedloga najmanje jedna trećina država potpisnica opredijeli za takav sastanak, generalni sekretar UN će sazvati sastanak pod pokroviteljstvom Ujedinjenih nacija. Svaki amandman usvojen dvotrećinskom većinom prisutnih država potpisnica koje su glasale na konferenciji generalni sekretar će podnijeti na odobrenje Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija i potom svim državama potpisnicama na prihvatanje.
2. Amandman usvojen i potvrđen u skladu sa stavom 1 ovog člana će stupiti na snagu tridesetog dana od dana kada broj instrumenata o prihvatanju dostigne broj od dvije trećine država potpisnica koje su bile potpisnice u trenutku usvajanja amandmana. Poslije toga, amandman će stupiti na snagu za bilo koju državu trideset dana od dana kada je ta država podnijela instrument o prihvatanju amandmana. Amandman će obavezivati samo one države potpisnice koje su ga prihvatile.

Član 16

Država potpisnica može se povući iz ovog Protokola pisanim obavještenjem generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija. Povlačenje postaje efektivno godinu dana od dana prijema notifikacije od strane generalnog sekretara.

Član 17

Tekst ovog Protokola biće učinjen dostupnim u pristupačnom formatu.

Član 18

Arapski, kineski, engleski, francuski, ruski i španski tekstovi ovog Protokola jednako su vjerodostojni.

KAO POTVRDA GORE NAVEDENOG, niže potpisani opunomoćenici, punovažno ovlašćeni od strane svojih Vlada, potpisali su ovaj Protokol.

CIP - Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISBN 978-9940-9354-6-7
COBISS.CG-ID 37590032

UDRUŽENJE MULTIPLE
SKLEROZE CRNE GORE

MINISTARSTVO ZA LJUDSKA
I MANJINSKA PRAVA

MOŽEMO Sve

ulica Bratstva i jedinstva 73, Podgorica

+382 69 064 034; +382 67 477 397

friendlyhand@t-com.me

udruzenjemultiplesklerozecrnegore.com

ISBN 978-9940-9354-6-7

9 789940 935467 >